

Vlaams
Parlement

vergadering **C283**
zittingsjaar 2015-2016

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

van 5 juli 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de effecten van de hervormingen van het Wetboek van Strafvordering op het takenpakket en de algemene werking van de Vlaamse Justitiehuizen – 2541 (2015-2016)	3
VRAAG OM UITLEG van Bart Van Malderen aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de transitie PVB-PAB – 2543 (2015-2016)	8
VRAAG OM UITLEG van Peter Persyn aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenmis(be)handeling – 2523 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenmis(be)handeling – 2536 (2015-2016)	13

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de effecten van de hervormingen van het Wetboek van Strafvordering op het takenpakket en de algemene werking van de Vlaamse Justitiehuizen – 2541 (2015-2016)

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, ten gevolge van de laatste staatshervorming hebben federale maatregelen in het beleidsdomein Justitie vaak ook een impact op het Vlaamse beleid. Vlaanderen werd immers bevoegd voor de Justitiehuizen en het elektronisch toezicht.

In het Justitieplan van de federale minister van Justitie Koen Geens worden aanpassingen voorgesteld aan de voorlopige hechtenis die een impact kunnen hebben op het Vlaamse beleid. Meer bepaald voorziet minister Geens in zijn Justitieplan in de beperking van de totale duur van de voorlopige hechtenis. Wanneer het feit voor de verdachte een correctionele hoofdgevangenisstraf van 1 jaar tot en met 3 jaar tot gevolg kan hebben, kan de voorlopige hechtenis alleen worden uitgevoerd onder elektronisch toezicht. Wanneer het feit voor de verdachte een correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan 3 jaar tot en met 5 jaar tot gevolg kan hebben, wordt de maximumtermijn van de voorlopige hechtenis in de gevangenis door de wetgever beperkt. Na die termijn zou de voorlopige hechtenis alleen verder kunnen worden uitgevoerd onder elektronisch toezicht, zo staat er te lezen in het Justitieplan.

Het spreekt voor zich dat dit idee extra werklast met zich mee zou brengen voor het elektronisch toezicht, wat ondertussen al enige tijd een Vlaamse bevoegdheid is geworden. In de impactanalyse, waarover we het vorige week al hebben gehad, staat het volgende te lezen: "Vast staat dat de impact bij een toename van het aantal mandaten op de werklast van het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) groot zal zijn. Uiteraard zal ook in bijkomend toezichtmateriaal moeten voorzien worden (in het kader van de voorlopige hechtenis verloopt het toezicht aan de hand van gps-technologie, die bovendien duurder is dan de enkelband). Een ander nog in te schatten gevolg is de mogelijke toename van het aantal personen dat een beroep zou doen op de zogenaamde 'leefvergoeding'."

Minister, hebt u vooraf overlegd met de federale minister over de gevolgen van voornoemde omzetting van de voorlopige hechtenis in elektronisch toezicht, zoals bepaald in het Justitieplan? Wat is het resultaat van dat overleg? Kent u de stand van zaken van de uitvoering van het Justitieplan van uw federale collega, en wordt u daar actief bij betrokken, gezien de mogelijke gevolgen voor het Vlaamse beleid? Kunt u inschatten wat de gevolgen zullen zijn voor de capaciteit van het elektronisch toezicht? Kunnen we de toename in het aantal mandaten aan, gezien de problemen met de nieuwe aanbesteding voor enkelbanden? Hebt u ondertussen de toename van het aantal personen dat een beroep zou doen op de zogenaamde leefvergoeding kunnen ramen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, collega's, we hebben het hier al verschillende malen over dit onderwerp gehad. De voorstellen in het Justitieplan van de minister van Justitie kunnen inderdaad een impact hebben op het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, meer in het bijzonder op de uitvoeringscapaciteit van de Vlaamse Justitiehuizen, het VCET en de hulp- en dienstverlening in de gevangenis en daarbuiten. Hoewel de organisatie, de werking en de opdrachten van de Justitiehuizen en van de bevoegde dienst voor het

elektronisch toezicht werden overgeheveld, blijft de federale overheid bevoegd om de opdrachten te bepalen die de Justitiehuizen uitoefenen in het kader van de gerechtelijke procedure of de uitvoering van de gerechtelijke beslissingen. Daarin is expliciet voorzien in de bijzondere wet, en dat is ook logisch te verklaren, want de federale overheid is bevoegd voor de gerechtelijke procedure en de uitvoering van gerechtelijke beslissingen.

De bijzondere wetten voorzien wel in verplicht overleg tussen de federale overheid en de gemeenschappen als de opdrachten van de Justitiehuizen wijzigen: zie daarvoor artikel 6, §3, bis, 4°, van de bijzondere wet. Elk concreet wetgevend initiatief, of dit nu uitgaat van de federale overheid dan wel van de gemeenschappen dat de opdrachten van de Justitiehuizen wijzigt, moet daarom het voorwerp uitmaken van een overleg dat overeenkomstig het samenwerkingsakkoord van 17 december 2013 zal plaatsvinden in de schoot van de Interministeriële Conferentie Justitiehuizen. Zodra op federaal niveau een concreet initiatief wordt genomen dat een impact heeft op de uitvoeringscapaciteit van de Justitiehuizen en/of het VCET wordt er effectief overleg gepleegd. Concreet gebeuren deze besprekingen in de Interministeriële Conferentie Justitiehuizen. De federale overheid respecteert deze verplichting om voorafgaand te overleggen. Dat is voor iedereen nieuw, en elk bevoegdheidsniveau zoekt daarin zijn weg. Maar het werkt al wel.

Zo hebben wij in het kader van de potpourriwetten onder meer opmerkingen geformuleerd over de Probatiewet en de nieuwe Interneringswet, alsmede aan de wijzigingen van de wetten tot invoering van de autonome probatiestraf en het elektronisch toezicht als straf. Ook een ontwerp van wetswijziging van de bemiddeling in strafzaken dat later aan bod komt in de potpourriwetten, werd besproken. In uitvoering van artikel 5 van het samenwerkingsakkoord van 17 december 2013 met betrekking tot de uitoefening van de opdrachten van de Justitiehuizen nemen de Justitiehuizen ook deel aan de relevante expertisenetwerken van het College van Procureurs-generaal. Daar werden onder meer de omzendbrieven met betrekking tot de invoering van de nieuwe autonome straffen probatie en elektronisch toezicht besproken. Tezelfdertijd staat dergelijke bespreking toe meer zicht te krijgen op de impact van de uitvoeringscapaciteit, zodat kan worden geanticipeerd. Zo werden tijdens de laatste begrotingscontrole extra middelen vrijgemaakt voor bijkomende aanwervingen voor de afdeling Justitiehuizen, onder meer in het kader van deze nieuwe federale initiatieven. Ook werd de bufferruimte inzake materiaal uitgebreid, zodat we steeds over voldoende enkelbanden zullen beschikken.

Over het specifieke idee in uw vraag om de voorlopige hechtenis systematisch onder elektronisch toezicht te laten verlopen, is er met de federale overheid nog niet concreet overlegd. Door de minister van Justitie is ook nog geen voorontwerp van wet in die zin overgemaakt. Zoals ik al meerdere keren heb gezegd, kunnen de ideeën uit het justitieplan pas ten gronde geanalyseerd en besproken worden als er ook een concrete tekst is zodat de omvang van het voorstel duidelijk wordt, zowel ten gronde als qua impact op de uitvoeringscapaciteit.

Ik ga nog even in op de capaciteit voor het elektronisch toezicht. Momenteel worden de operationele maatregelen uitgerold om de komst van de eerste opdrachten van het elektronisch toezicht als autonome straf te kunnen uitvoeren. Zoals u weet, kan de rechter sinds 1 mei dergelijke straffen uitspreken, maar tot op heden werden nog geen opdrachten ontvangen. Wat het personeel betreft, wordt momenteel de aanwerving van vijf bijkomende personeelsleden op het VCET met een stabiel contract van onbepaalde duur afgerond. Ook voor het materiaal werden de nodige afspraken gemaakt met de huidige leverancier om tegemoet te komen aan een eventuele stijging van de nood aan enkelbanden en bewakingsboxen.

Ik heb al eerder aangegeven dat de problemen met de aanbesteding van het nieuwe contract – de documenten liggen nu opnieuw bij de administratie Begroting – de continuïteit van het materiaal niet in het gedrang brengen, ook niet wanneer deze capaciteit moet stijgen. Het is belangrijk dit te benadrukken, want uw vraagstelling zou kunnen suggereren dat er onvoldoende materiaal zou kunnen zijn, wat dus niet correct is als interpretatie. Ook andere trajecten met betrekking tot bijvoorbeeld de graduele hernieuwing van het wagenpark, de permanente verbetering van de IT-systemen, de huisvesting enzovoort blijven verder lopen.

We kunnen ook op dit ogenblik de autonome straf ET uitvoeren. De technische bewaking van personen onder ET, ook die met een autonome straf, gebeurt via een specifiek informaticasysteem (EMS), een programma van de leverancier van de enkelbanden. Het is via dit systeem dat er alarmen binnenkomen zodra een persoon onder ET zich niet aan de afspraken houdt. De monitoring van personen met een autonome straf ET kunnen we dus nu ook uitvoeren. Daarnaast beschikt het VCET ook over een tweede IT-applicatie (SISSET), dat het meer administratief beheer en ondersteuning biedt. SISSET wordt nu aangepast, met een luik autonome ET. Om de concrete administratieve stappen in dit luik te kunnen invoeren, bijvoorbeeld inzake de afhandeling van de verzoeken tot schorsing, was het evenwel wachten op de omzendbrief van het College van Procureurs-generaal, die we pas vorige week hebben ontvangen. De besprekingen met de leverancier van SISSET zijn ondertussen aangevat.

Inzake capaciteit lijkt het mij momenteel het belangrijkste om te anticiperen op verschillende scenario's want de precieze capaciteit voorspellen, is onmogelijk. We weten op dit moment niet hoe de magistratuur die in alle onafhankelijkheid oordeelt, gebruik zal maken van deze nieuwe straf. Hetzelfde geldt voor de toepassing van het ET in het kader van de voorlopige hechtenis. Momenteel zien we vooral aan Frans-talige zijde een grote toename van het aantal dossiers, waarschijnlijk als gevolg van de langdurige stakingen in de gevangenissen. Specifiek voor ET als voorlopige hechtenis, is dat er meestal gebruik wordt gemaakt van de gps-technologie, wat een meer intensieve vorm van opvolging noodzaakt. Als we hiervoor blijven opteren, zal dit zeker een van de aandachtspunten zijn voor de IMC als er gesproken wordt over een eventuele hervorming van de voorlopige hechtenis.

Ten slotte had u nog een vraag over de leefvergoeding. Zoals u weet, wordt momenteel aan personen onder ET zonder bestaansmiddelen een financiële tegemoetkoming uitgekeerd voor hun levensonderhoud als ze voldoen aan de toekenningscriteria van de omzendbrief van 1 januari 2007. Deze tegemoetkoming geldt als compensatie voor het feit dat de meeste personen onder ET in de huidige regelgeving geen leefloon kunnen ontvangen omdat zij het statuut van gedetineerde hebben. Ik ben voorstander van een meer structurele oplossing, namelijk om ook personen onder ET in de mogelijkheid te stellen om een leefloon te ontvangen, volgens dezelfde criteria als andere burgers. Samen met mijn collega's van de andere gemeenschappen hebben wij deze vraag voorgelegd aan de bevoegde federale minister. In afwachting van dergelijke structurele oplossing, voorziet mijn departement binnen haar kredieten in de nodige ruimte om de huidige leefvergoedingen te kunnen uitkeren. Ik geef voor de volledigheid nog mee dat deze leefvergoeding niet van toepassing is op personen die zullen worden veroordeeld tot ET als autonome straf aangezien deze personen niet uitgesloten worden van de mogelijkheid tot leefloon omdat zij niet het statuut van gedetineerde hebben.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik onthoud vier dingen uit uw antwoord. U zegt dat er overleg is geweest over de 'potpourriwetten' in de IMC Justitiehuizen

omdat er al concrete teksten neerlagen. Zodra er een concreet initiatief is op het federale niveau kunnen we daarover praten. Mijn bezorgdheid is dat we misschien te laat zijn als we wachten tot de voorstellen zijn vertaald in een concrete tekst. Kunnen we nu al niet het initiatief nemen om een IMC Justitiehuizen bijeen te roepen en te agenderen wat er vandaag op het federale niveau wordt besproken? Ik weet dat het idee nog niet helemaal is uitgekristalliseerd in een voorstel van tekst. Als Vlaanderen echter invloed wil hebben op die beslissing en als we onze bezorgdheden in verband met capaciteit en de uitvoering van de vraag van het federaal niveau maximaal willen laten gelden, dan lijkt het me een goed idee om anticipatief te werk te gaan en nu al te vragen naar overleg. Dit zal immers een grote impact hebben op Vlaanderen.

Ten tweede is er over het justitieplan een advies gevraagd aan het College van Procureurs-generaal. Als ik correct ben ingelicht, zouden zij kritisch zijn en vragen ze of er al overlegmomenten zijn geweest met de gemeenschappen. Ze vragen zich af of de gemeenschappen dit zullen kunnen bolwerken en zullen kunnen uitvoeren wat in het Justitieplan staat.

U hebt ook gesproken over de nieuwe enkelbanden die zijn besteld onder het oude contract. Hoeveel zijn er momenteel extra in omloop genomen onder dat oude contract? Hoe gaat dat aanbestedings-technisch in zijn werk?

De laatste vraag is of u meer uitleg kunt geven, minister, over de structurele oplossingen die u samen met uw collega's uit de andere gemeenschappen nastreeft in verband met de leefvergoeding. Dat had ik niet helemaal goed begrepen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Ook ik heb een opmerking in verband met de leefvergoeding en het standpunt dat de minister verwoordde, namelijk dat betrokkenen eigenlijk ook in aanmerking zouden moeten komen voor een leefloon. Dat is een federale bevoegdheid en betreft federale middelen. Werd ter zake al overleg gepleegd?

Bart Van Malderen (sp.a): Zelf wil ik even dieper ingaan op de eerste vraag van de heer Parys om zo pragmatisch en proactief mogelijk op te treden. Het zou immers nefast zijn dat Vlaanderen moet wachten op een hervorming die het niet kan waarmaken, terwijl het federaal niveau aarzelt en advies wil van en overleg wil plegen met de gemeenschappen. Dit valt te vergelijken met de kat die achter haar staart aanzit.

Ik vraag me af of er geen reglementair probleem ontstaat als de minister pas in actie kan komen na een min of meer uitgekristalliseerde versie. Of is het eerder een probleem van handelen en traditie? In het laatste geval raad ik u aan de traditie naast u neer te leggen, minister, en de koe bij de horens te vatten.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Er is volgens mij geen enkel beletsel om een eerste gedachtewisseling over het ontwerp, het voorontwerp of het bijna voorontwerp te houden.

Mijnheer Parys, laten we elkaar goed begrijpen. Ik weet dat u een aantal kritische bedenkingen hebt bij de taakverdeling die ingevolge de staatshervorming tot stand is gekomen. Maar als het de bedoeling is om te zeggen dat de gemeenschappen die taken niet mogen uitvoeren omdat ze er geen geld aan kunnen uitgeven, dan is dat één zin. Als u wilt zeggen dat, als ik het laat gebeuren dat de federale overheid de voorlopige hechtenis met ET organiseert, ik dan maar op de blaren moeten zitten en zelf middelen moet zoeken: dat spel

speel ik niet mee. De staatshervorming is wat zij is. We kunnen dat betreuren of er tevreden mee zijn. Het is logisch gesprekken te voeren over de impact ervan en de regels te helpen moduleren en verfijnen, omdat ze anders niet uitvoerbaar zijn, maar als u fundamenteel van oordeel bent dat er geen geld beschikbaar is, dan moet de minister van Justitie zijn hervormingen maar stopzetten. De staatshervorming moet beheersbaar, duidelijk en moduleerbaar zijn, maar over de fundamentele optie dat ze ons geen geld mag kosten is anders beslist. Er werd integendeel een meetinstrument gemaakt dat het Rekenhof zal beheren, zodat na een aantal jaar een correctie op de Financieringswet kan worden aangebracht. Dat correctiesysteem zal worden toegepast.

Ik ben niet op de hoogte van het advies van het college van procureurs-generaal over het strafwetboek. Ik herhaal dat het perfect mogelijk is een gedachte-wisseling te organiseren. We zullen ook wel kennis krijgen van dat advies.

Over het aantal bijkomende enkelbanden heb ik absoluut geen idee. Er werd een afspraak gemaakt over de prijs. Ik vermoed dat per afroep zal worden gewerkt. We krijgen er zoveel we willen, rekening houdend met de afgesproken prijs die, wat ons betreft, correct is. Het gaat over vervangingen en een aantal nieuwe enkelbanden.

Een hele tijd geleden al werd op de interministeriële conferentie (IMC) aan de minister van Justitie gesuggereerd met zijn collega Borsus contact op te nemen, teneinde te overwegen het leefloon te normaliseren en de betrokkenen in het systeem van het gewone leefloon te brengen. Tot op heden heeft de federale overheid daar niet gunstig op gereageerd.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, u weet al langer dan vandaag dat ik niet gelukkig ben met de zesde staatshervorming en de manier waarop de verantwoordelijkheden zijn verdeeld, maar ik wil niet nogmaals FC De Kampioenen spelen en opnieuw herhalen dat dit geen staatshervorming naar mijn hart is. Dat aspect stelde ik dus niet in vraag.

Ik ben een legalist, zoals ik al meermaals heb gezegd, en ik leg me neer bij het feit dat de federale overheid mag bepalen welke strafmaat aan welk delict wordt toegekend en de wijze waarop die wordt uitgevoerd. Ik wilde alleen benadrukken dat Vlaanderen proactief moet zijn en binnen het raam van de zesde staatshervorming op zijn strepen moet staan. Wij moeten wel overleggen met de federale overheid, want wij moeten kunnen 'draaien'.

Het tweede aspect grijpt natuurlijk ook in op het eerste, al is het federaal parlement autonoom bevoegd. Het bepaalt welke straf aan welk delict wordt toegekend, zoals ik al heb gezegd, en Vlaanderen voorziet in de uitvoering daarvan.

Ik vind het positief dat u, minister, niet wilt wachten tot alle teksten uitgekristalliseerd zijn en daarover een gedachtewisseling wilt houden in de IMC en de Justitiehuizen.

Mijn tweede slotbemerking ging over die extra enkelbanden. Ik zal daarover een schriftelijke vraag indienen. We zijn van ongeveer 1200 naar 800 enkelbanden gegaan, door personeelsproblemen en doordat het materiaal oud en defect was. We bestellen er nu bij. Mijn vraag is: gaan we van die 800 opnieuw naar 1200? Of spreken we nu over een aantal tientallen die links en rechts worden bijbesteld? Dat is mijn slotvraag.

De voorzitter: Dat is een handige truc van de heer Parys, om zijn repliek als een slotvraag te stellen. Het is eigenlijk een cliffhanger. *(Gelach)*

Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Mijnheer Parys, ik ben het met een aantal van uw bedenkingen eens. We zijn het aantal opnieuw aan het opdrijven, maar we zitten zeker nog niet aan het niveau van voordien. Indien u de vraag schriftelijk stelt, kan ik u de exacte cijfers bezorgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Van Malderen aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de transitie PVB-PAB

– 2543 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp-a): De Vlaamse Regering nam op 24 juni een aantal belangrijke beslissingen over de persoonsvolgende financiering. Uiteraard volgen we dat dossier van nabij op. Het viel mij op dat, als je het geheel van de opbouw van de beslissing bekijkt, er een aantal adviezen gevraagd zijn. Eerst en vooral is er een advies gevraagd aan de Raad van State. Dat lijkt me evident. Verder is er een advies gevraagd aan het Interfederaal Gelijkekansencentrum.

Ik wil even ingaan op dat laatste. Naast een evidente bekommernis over de problematiek van mensen met een handicap, zijn we namelijk uiteraard ook bezorgd over de armoede in Vlaanderen. Het instrument van de armoedetoets is daarbij heel belangrijk. Dat is ook decretaal vastgelegd. Het viel ons op dat het Vlaamse Armoedecentrum aangaf niet te kunnen ingaan op de vraag van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) om een advies af te leveren. Zij verwezen daarbij naar de te beperkte termijn om een degelijk en wetenschappelijk gefundeerde analyse op te stellen.

Het VAPH heeft daarom beslist om een ander type van advies in te winnen, een advies dat er kwam op suggestie van de Armoedecel van professor emeritus Jef Breda. Hij heeft in het verleden heel wat diensten geleverd aan de Vlaamse overheid, het VAPH enzovoort. Ik denk bijvoorbeeld aan de evaluatie van het PGB-experiment (persoonsgebonden budget). Hij is iemand die wel degelijk enige merite heeft in dezen. Dat doet echter geen afbreuk aan het feit dat diegenen die het meest onderlegd lijken om een armoedetoets te doen, te kennen geven dat ze daar geen tijd voor hebben. Een professor emeritus zou dat dan blijkbaar wel kunnen doen, zij het via een andere methode dan de gebruikelijke rond armoedetoetsen. Ik vind dat oprecht jammer. We moeten die armoedetoetsen heel ernstig nemen. Er zijn al heel veel voorbeelden geweest waarbij we geen armoedetoets hebben gedaan. Hier hebben we nu een surrogaatarmoedetoets. Ik zeg dat met alle respect voor het advies op zich van professor Breda. Het gaat mij vooral over de methode die werd gebruikt of net niet werd gebruikt.

Het argument van timing is eigenlijk niet valabel. We hebben al heel lang een transitiekalender. We kennen allemaal de vervaldata in heel de timing van het decreet Persoonsvolgende Financiering. Zeggen dat we geen tijd hebben gehad om dit deftig te organiseren, is volgens mij dus geen valabel antwoord.

Los van de opmerkingen over het advies en de methode, staan er in het document dat professor Breda heeft aangereikt, toch een aantal pijnpunten met betrekking tot het besluit dat de Vlaamse Regering heeft genomen. Ik citeer de professor: "Het nieuwe systeem brengt meer onzekerheid, creëert meer complexiteit, wat zich vertaalt in langere en ingewikkelde procedures. Dat zal niet

enkel gelden voor nieuwe cliënten, maar ook voor de cliënten die nu al zorg en ondersteuning genieten. Dus: meer onzekerheid, complexer en langer in duurtijd voor iedereen." Dat zijn niet mijn woorden.

Wanneer personen met een handicap binnen het systeem kiezen voor een budget in cash, komen ze daarbij voor verschillende keuzes te staan, zoals overeenkomsten sluiten met aanbieders, kostenstaten indienen, bijstand regelen. Zo'n beslissing nemen vraagt een grote kennis van wat er mogelijk is en wat er nog actueel is, wat voor vele mensen helemaal geen evidentie is.

Veel mensen die overstappen, zullen daarna in de problemen komen door de foute keuzes die ze in het verleden maakten. Het systeem zelf voorziet hiervoor in enkele opvolgingsmaatregelen. Maar het advies zegt zelf dit: "doch een individuele monitoring lijkt ten eerste aangewezen; er dienen op korte termijn in ex post maatregelen te worden voorzien om aan de over- en onderbesteding van het budget tijdig te remediëren." De huidige maatregelen voldoen dus niet.

Een ander, voor mij essentieel element is het gewaarborgd inkomen voor personen met een handicap. Er bestaat een armoederisico, zeker wanneer er geen actuele informatie voorhanden is over de prijzen die de vergunde aanbieders zullen bepalen. Er is ook geen transparantie over de productiekosten van de onderscheiden elementen. Vandaar dat het advies bijzonder scherp is geformuleerd: "Het is aangewezen om op korte termijn enerzijds vergelijkend marktonderzoek uit te voeren naar de prijszetting en het consumptiegedrag, en om anderzijds wetenschappelijk onderzoek te laten uitvoeren over de samenstelling en de grootte van de productieprijs in verhouding tot de onderscheiden aangeboden woon- en leefvormen." Men wil dus dat initiatieven wetenschappelijk worden onderbouwd.

Ik zie uiteraard de algemene conclusie niet over het hoofd. Iedereen die een transitie genegen is, moet er blij mee zijn: "De voorgelegde ontwerpbesluiten van de Vlaamse Regering stellen op zich geen probleem in termen van armoede." Maar er wordt een voorwaarde geformuleerd: "De overheid dient evenwel nauw toe te zien op de implementatie van deze ontwerpbesluiten van de Vlaamse Regering en op de effecten die deze generen. Het VAPH dient als bevoegde overheidsinstantie snel, gepast en krachtig op te treden bij vaststelling van probleemsituaties en dient daarbij extra aandacht te besteden aan personen met een handicap die zich in een betekenisbrede armoedesituatie bevinden."

De adviezen zijn zeer duidelijk. Concreet adviseert men om een monitoringsysteem op te zetten dat toestaat om op persoonsniveau onder- en overbesteding van het toegewezen budget snel te detecteren; om een vergelijkend marktonderzoek uit te voeren over de prijszetting door de vergunde zorgaanbieders en naar het consumptiegedrag van de budgethouders; om onderzoek uit te voeren over het verband tussen de prijszetting door de zorgaanbieders en de geboden kwaliteit; om in zeer klare taal te communiceren over de implementatie van en de omschakeling naar de persoonsvolgende financiering, en ten slotte, om de bijstandsorganisaties te responsabiliseren in hun ondersteunende rol ten aanzien van de budgethouders.

Ik wil u daarover een bijzonder eenvoudige vraag voorleggen. Gaat u in op de concrete adviezen die uit deze toets zijn voortgekomen?

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Voorzitter, collega's, ik wil vooreerst benadrukken dat ook ik, samen met het VAPH, belang hecht aan een goed onderbouwde armoedetoets waarbij voor de maatregelen die met de vernieuwde regelgeving samenhangen goed wordt nagegaan of er geen ongewenste neveneffecten voor personen in armoede worden gecreëerd. De strakke timing die noodgedwongen

moest worden gevolgd om de invoering van en de omschakeling naar de persoonsvolgende financiering binnen het vooropgestelde tijdsbestek te realiseren, heeft er in de voorbije periode echter enkele keren voor gezorgd dat de armoedetoets niet helemaal op een grondige manier kon gebeuren.

Samen met het VAP heb ik daarom besloten om alvast voor de cruciale transitiebesluiten de mening te vragen van professor Jef Breda die vanuit zijn jarenlange ervaring met de sector personen met een handicap en zijn gewaardeerde bijdrage aan de taskforce Persoonsvolgende Financiering bijzonder goed is geplaatst om ons te wijzen op aandachtspunten betreffende sociaal en financieel zwakkere personen met een handicap. Ik meen dat het advies van professor Breda ons bruikbare handvatten heeft aangereikt waarmee we de komende periode concreet aan de slag kunnen om eventuele ongewenste neveneffecten voor personen met een handicap in armoede tijd te detecteren en er passend op te kunnen inspelen.

Het VAPH bouwt tegen 1 september – het moment waarop de besteding van het persoonsvolgend budget in werking treedt – de reeds bestaande applicatie mijnvaph.be verder uit. Hierbij wordt voorzien in een transparant, eenvoudig en eenduidig tellersysteem dat de individuele budgethouder toestaat de besteding van het eigen budget op te volgen. De administratie zelf zal dankzij dit tellersysteem de besteding zowel op het niveau van de individuele budgethouder als op geaggregeerde niveaus – bijvoorbeeld op de niveaus van een regio versus heel Vlaanderen – kunnen opvolgen. De ervaring met het PAB leert ons echter dat we budgethouders de kans moeten geven om met het beschikbaar gestelde budget de nodige ondersteuning op maat te realiseren. Een te snelle bijsturing is niet aangewezen, een langdurige onderbenutting uiteraard evenmin. Ik acht het zeker aangewezen om een vergelijkend marktonderzoek uit te voeren over de prijszetting door de vergunde zorgaanbieders en andere aanbieders van ondersteuning, alsook over het bijbehorende consumptiegedrag van budgethouders en over de relatie ervan met de kwaliteit van de geboden dienstverlening en ondersteuning. Samen met het VAPH wens ik dit echter ruim te kaderen, in een veel ruimere benadering waarin de noties 'kwaliteit van bestaan' vanuit de invalshoek van de cliënten en 'sociaal ondernemerschap' vanuit de invalshoek van de vergunde en andere zorgaanbieders centraal staan.

Een eerste vooronderzoek in functie van het ontwikkelen van indicatoren voor het meten van kwaliteit van bestaan is lopende en wordt eind dit jaar afgerond. Het met niet-gereguleerde toelagen gefinancierde project 'sociaal ondernemerschap' is ondertussen afgerond. Het VAPH werkt momenteel volop aan het opzetten van een eigen systeem van monitoring aan de hand waarvan de omschakeling van het oude, eerder aanbodgestuurde systeem naar het nieuwe, vraaggestuurde en persoonsvolgend gefinancierde systeem zorgvuldig opgevolgd zal kunnen worden. Op 1 januari 2017 wordt de omschakeling van meerderjarige gebruikers en hun zorgaanbieders naar PVF gerealiseerd. We verwachten dan ook in 2017 de eerste voorzichtige verschuivingen in de sector. Aan de hand van de eerste vaststellingen zullen we binnen de grenzen van de voor wetenschappelijk onderzoek beschikbare kredieten bekijken welk onderzoek op welke termijn kan worden geïnitieerd.

Het VAPH heeft de voorbije periode reeds heel wat actie ondernomen om op een laagdrempelig en klantgerichte wijze te communiceren aan de diverse betrokken stakeholders over de gefaseerde invoer van de persoonsvolgende financiering en over de omschakeling van het oude naar het nieuwe systeem en de impact hiervan op gebruikers en aanbieders. Ik verwijs hierbij naar de uitgebreide communicatie op de website, de nieuwe folders, de veelvuldige en druk bijgewoonde provinciale informatiesessies, de zorgvuldig getimed, eveneens herhaalde, persoonlijke communicatie aan de hand van persoonlijke brieven en het installeren van een getrapt helpdesksysteem waarbij ook de Vlaamse Infolijn wordt ingeschakeld.

Bovendien wordt geïnvesteerd in het nauwgezet, tijdig en correct informeren van intermediaire instanties zoals multidisciplinaire teams (MDT's), Diensten Ondersteuningsplan (DOP's), zorgaanbieders, bijstandsorganisaties en – met de hulp van het Steunpunt Expertisenetwerken (SEN) – ook reguliere instanties, opdat vragen en bekommernissen zoveel mogelijk gecapteerd en beantwoord kunnen worden op het eerstelijnsniveau.

Bijstandsorganisaties hebben een erg belangrijke rol in het begeleiden van cliënten in het opnemen van hun rol als budgethouder en in het zoeken van en onderhandelen over passende zorg en ondersteuning. Het VAPH investeert dan ook in regelmatig overleg en samenwerking met de bijstandsorganisaties om ervoor te zorgen dat ze hun rol in het versterken van budgethouders optimaal kunnen opnemen. In de nieuwe context van persoonsvolgende financiering worden bijstandsorganisaties ook actief betrokken bij de processen van het Regionaal Overlegnetwerk Gehandicapten (ROG), meer bepaald bij de afstemming, planning en individuele en collectieve bemiddeling. Dit maakt hen – veel meer dan het geval was bij de voormalige budgethoudersverenigingen – tot partners bij het zoeken en vinden van gepaste zorg en ondersteuning op maat.

Bart Van Malderen (sp.a): Ik blijf toch vasthouden aan mijn basispleidooi: neem alsjeblief de armoedetoets zoals die door de decreetgever is bedoeld ernstig. Het argument van de tijdsdruk en het aan te houden ritme vind ik niet valabel. De tabel is immers al jaren ter beschikking. Men kon perfect voorzien dat de invoering er stond aan te komen. Men had dus op tijd een degelijke armoedetoets kunnen organiseren.

Zo'n armoedetoets moet in wezen een participatief karakter hebben. De participatie van mensen die in armoede leven – de doelgroep die de impact van de maatregel zal ondergaan – is essentieel. In uw communicatie verwijst u naar de druk bijgewoonde informatiesessies van het VAPH in de provincies. Uiteraard zal daar veel volk zijn geweest. Maar was ook de doelgroep aanwezig?

Worden de zwaksten waarvoor we de armoedetoets dienen uit te voeren, bereikt? Ook hier dreigen we het mattheuseffect tegen te komen. Ik vind het bijzonder jammer dat het instrument dat daarvoor is uitgewerkt, niet wordt benut. Dat is een gemiste kans. Bent u alsnog bereid om een participatief traject met mensen in armoede op te starten om een en ander in kaart te brengen? U hebt daar alle belang bij, want heel wat mensen blijken het niet evident te vinden om te werken met voorschotten en afrekeningen die over bepaalde termijnen worden getrokken en waarvan dan in het volgende jaar stukken moeten worden teruggestort. Mensen verliezen daarin hun weg. Bijstandsorganisaties spelen daar een heel grote rol in. Ook zij hebben geen 100 procent bereik.

Heel wat van de opmerkingen en suggesties die professor Breda formuleert, vinden we ook terug in het verslag dat hij indertijd heeft gemaakt over het experiment 'persoonsvolgende financiering', met name dat we heel wat belang hechten aan vraaggestuurde zorg en dat dit een zekere marktwerking veronderstelt, maar dat we de mechanismes van die marktwerking niet goed kunnen inschatten. De conclusie van professor Breda toen was dat er onvoldoende schaalgrootte was. Nu zegt hij dat eigenlijk opnieuw. U antwoordt dat we volgend jaar zullen kijken of er voldoende budget is om onderzoeken te doen. Dat is niet bijzonder geruststellend. Ik ben ervan overtuigd dat dit haalbaar is voor het gros van de personen die hiervoor in aanmerking komen, maar mijn bekommernis gaat uit naar diegenen die op verschillende vlakken het kwetsbaarst zijn. Ik vind het jammer dat dit niet proactief is getoetst.

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Minister, in tegenstelling tot de heer Van Malderen ben ik toch tevreden met het advies van het Netwerk Tegen Armoede en het

wetenschappelijk advies van professor Breda. Als de minister die adviezen voldoende acht voor de armoedetoets, dan willen we hem daarin alle vertrouwen geven. Het VAPH stelt heel duidelijk in de nota dat de nodige maatregelen zullen worden genomen en dat er gevolg wordt gegeven aan de adviezen. Minister, wilt u erop toezien dat die maatregelen worden genomen?

Ik heb nog een vraag over de applicatie 'mijn.vaph'. We horen dat mensen zonder of weinig begeleiding schrik hebben dat ze heel snel hun budget zullen opnemen, niet alleen het persoonsvolgend budget maar ook het BOB. Het BOB kan vanaf 1 januari in principe voor 12 maanden worden opgenomen. Daarom is het eerste advies van het monitoringsysteem heel belangrijk. Het is heel belangrijk dat mensen niet in problemen komen voor de volgende maanden. Ik pleit niet voor een door-gedreven regelgeving die mensen aan banden legt voor de besteding van het budget. Er wordt gewerkt met een tellerssysteem. Misschien is het wel mogelijk om een soort bericht weer te geven dat het budget bijna op is. Kan dit overwogen worden?

De heer Van Malderen vraagt zich terecht af of de doelgroep van mensen in armoede voldoende wordt bereikt op de infosessies. Die bezorgdheid deel ik. Als ze niet komen naar die infosessies, hoe wordt geprobeerd om hen alsnog te bereiken?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Ik vind dit een juist debat en er zijn juiste bekommernissen naar voren gebracht. Ze gaan wel breder dan de grote paradigmashift in de sector van de personen met een handicap. Zodra je spreekt over vraag-gestuurd financieren, dan zeg je dat je ervan uitgaat dat mensen in staat zijn om daarin beslissingen te nemen. Ik deel de mening dat we er niet van moeten uitgaan dat dit altijd en in alle omstandigheden zo is. Het systeem moet de nodige zorgvuldigheid opbrengen om dit te realiseren en te bewaken voor mensen die kwetsbaar zijn en op dat vlak ondersteuning nodig hebben. Ik vind de suggestie goed dat het informaticasysteem een lerende module kan hebben of mensen aanzet tot zelfreflectie. Ik zeg niet dat dit allemaal zal kunnen van vandaag op morgen, maar het is de moeite waard om te overwegen.

Ik heb er ook geen bezwaar tegen dat de informatiesessies worden bekeken met de verenigingen en dat er een uitdrukkelijk initiatief wordt genomen om bepaalde groepen extra te bereiken, als uit de evaluatie van de campagnes blijkt dat dit nodig is. Het VAPH probeert er in de communicatie wel voor te zorgen dat alles voldoende duidelijk en verstaanbaar is. Je moet geen grote politieke helderziende zijn om te beseffen dat deze transitie van dermate omvang is dat er een leerproces zal inzitten voor diverse stakeholders. Er zijn grote verwachtingen ten aanzien van de bijstandsorganisaties wat dat betreft. Ik wil een aantal van de suggesties die zijn gedaan wel bespreken met het agentschap.

De voorzitter: De heer Van Malderen heeft het woord.

Bart Van Malderen (sp.a): Ik ben tevreden met de opening die de minister alsnog maakt. Ik wil alleen vragen dat dit bij toekomstige adviezen vooraf gebeurt om het participatieve proces dat ik heel belangrijk vind, op voorhand te kunnen organiseren. We willen met zijn allen afstappen van een systeem dat al te bevoogdend is. We moeten mensen in staat stellen om zelf keuzes te maken. Dat betekent dat er voor de meest kwetsbaren in een specifieke aanpak moet worden voorzien. Essentieel om daarin te slagen is te weten hoe ze dat zelf ervaren. Net daarom is het participatieve proces zo essentieel. Ik noteer de bereidheid om een aantal stappen te zetten en we zullen daar verder op toezien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Peter Persyn aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenmis(be)handeling – 2523 (2015-2016)**VRAAG OM UITLEG van Jan Bertels aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenmis(be)handeling – 2536 (2015-2016)**

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Minister, u hebt vorige week samen met de mensen van het Vlaams Ondersteuningscentrum voor Ouderenmis(be)handeling (VLOCO) de media gehaald met de publicatie van hun jaarrapport 2015. VLOCO is een expertise-centrum dat burgers en professionals sensibiliseert en ondersteunt met hun vragen en bezorgdheden omtrent ouderenmis(be)handeling. Men probeert deze problematiek ook breed bespreekbaar te maken en vooral de problemen te voorkomen.

Volgens het jaarverslag van VLOCO werden in 2015 234 situaties gemeld. Als we een totaalbeeld willen krijgen van alle gevallen moeten we ook de andere kanalen bekijken. Er is de hulplijn 1712 die vorig jaar een tachtigtal meldingen binnen kreeg. Er is ook de Woonzorglijn die al in de plenaire zitting aan bod is gekomen. Samenvattend kunnen we stellen dat er ongeveer 350 meldingen zijn gebeurd, ongeveer 1 per dag dus. De taboesfeer waarin de problematiek zich hult, sterkt echter het vermoeden dat het er veel meer zijn en dat we maar het topje van de ijsberg zien.

In het jaarverslag lezen we enkele opmerkelijke vaststellingen. Zo is de pleger van dergelijk feit in 75 procent van de gevallen iemand uit de naaste familiale kring, zoals de partner, het kind of het schoonkind van het slachtoffer. Bovendien zijn de beweegredenen van de dader heel verschillend van aard: financiële perikelen, psychosociale problemen, verslaving en/of overbelasting.

Naar aanleiding van dit jaarrapport heb ik enkele vragen met betrekking tot de aanpak van ouderenmis(be)handeling in Vlaanderen. Hoe zult u, minister, in de toekomst de bekendheid van de hulplijn 1712 en het VLOCO verbeteren, opdat burgers en professionals meer gebruikmaken van deze instrumenten?

Ouderenmis(be)handeling is een problematiek waarmee vele Vlamingen vroeg of laat in contact komen. Toch heerst omtrent dit onderwerp een taboe in Vlaanderen. Hoe wilt u de Vlamingen sensibiliseren omtrent deze problematiek? Zult u werk maken van een breedschalige sensibiliseringscampagne zodat ouderen, maar ook hulpverleners gemakkelijker de weg vinden naar de juiste hulpverlening? Welke andere maatregelen zult u nemen om deze problematiek te bestrijden?

Mijn vraag dateert van vóór de goedkeuring van het Mantelzorgplan. Uit het jaar-rapport blijkt dat een significant deel van de plegers mantelzorgers zijn die wegens overbelasting of gebrek aan inzicht en/of ondersteuning mee aan de basis liggen van ouderenmis(be)handeling. Welke maatregelen hebt u specifiek genomen voor mantelzorgers om deze problematiek het hoofd te bieden?

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Op dinsdag 28 juni en woensdag 29 juni konden we naar aanleiding van de voorstelling van het jaarverslag van het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling lezen dat de mishandeling van senioren – bewust, onbewust of bewust niet handelen – nog steeds iets is waar we erg aandachtig voor moeten zijn.

Het aantal oproepen dat het Ondersteuningscentrum ontvangt, zit dan wel voor het vierde jaar op rij in een dalende lijn, maar het centrum schrijft dit zelf toe aan het toegenomen gebruik van de 1712-hulplijn. Een blik op de jaarverslagen van 1712 bevestigt dit. Het aantal oproepen dat zij ontvingen, steeg vorig jaar met een vijfde, en hoewel de overgrote meerderheid hiervan betrekking heeft op kinderen en jongeren, komen ook daar oproepen binnen aangaande ouderen-mishandeling. Wanneer we de oproepen van beide centra samentellen, komen we tot 412 oproepen per jaar van ouderenmishandeling, wat niet zo veel minder is dan de cijfers van 2011, het jaar voorafgaand aan de oprichting van de hulplijn 1712. U merkt dat mijn cijfers enigszins verschillen van deze van de heer Persyn.

Twee aspecten van het jaarverslag verontrusten me: enerzijds de geografische spreiding van de oproepen en anderzijds de vraag die in de oproepen wordt gesteld. Oost-Vlaanderen is met 41 procent van de oproepen zeer sterk vertegenwoordigd, terwijl de grootste Vlaamse provincie, Antwerpen, slechts voor 13 procent van de oproepen verantwoordelijk is. In het merendeel van de gevallen wordt advies of informatie gevraagd en gegeven, in iets minder dan een op de vier gevallen beperkt de interactie zich tot een registratie van de oproep, en in een op de acht gevallen wordt naar een interventie gevraagd. Oost-Vlaanderen is opnieuw koploper in de vragen naar interventies.

Dit zijn vragen die het Ondersteuningscentrum zelf toeschrijft aan de aanwezigheid van een Steunpunt Ouderenmis(be)handeling. Concluderend lijkt het er met andere woorden op dat het beeld dat we uit Oost-Vlaanderen krijgen, de werkelijkheid het best benadert, terwijl er in de andere provincies sprake is van een onderrapportering en dus van veel gevallen van ouderenmishandeling die onder de radar blijven. Dat is een onrustwekkende constatacie, minister. Ik heb dan ook de volgende vragen voor u.

Beaamt u de analyses die het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling maakt in zijn meest recente jaarverslag? Bent u, gezien de geografische spreiding van de oproepen, bereid tot het nemen van maatregelen die het Ondersteuningscentrum bekender maken in andere provincies en ertoe strekken dat ouderen die mishandeld worden of hulpverleners en naasten die vermoeden dat een oudere mishandeld wordt, weten waar ze terecht kunnen?

Ongeveer een op de acht meldingen bij het centrum heeft betrekking op ouderen die in een serviceflat of een woonzorgcentrum wonen. Welke maatregelen worden in die sector genomen om ouderenmishandeling te voorkomen en, indien vastgesteld, zo snel mogelijk op te volgen en in te grijpen?

Wat tot slot opvalt, minister, is dat in 54 procent van de gevallen de dader samenwoont met het slachtoffer van de mishandeling en dat er even veel kans is dat de partner de dader is dan dat samenwonende kinderen de plegers van de mishandeling zijn. Het topic van kinderen die hun ouders mishandelen, is recent ook nog in het nieuws gekomen. Zijn er specifieke initiatieven om die laatste groep te sensibiliseren betreffende ouderenmishandeling?

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Collega's, gezien het belang van deze materie zijn de medewerkers van het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling, VLOCO, vorige week uitgenodigd op het kabinet om toelichting te geven bij hun jaarverslag. VLOCO biedt aan professionele hulpverleners en intermediairen de mogelijkheid om een casus al dan niet anoniem te melden en te bespreken. Met de oprichting van het meldpunt 1712 voor geweld, misbruik en kindermishandeling op 12 maart 2012 kunnen burgers bij dit nummer terecht bij alle vormen van zowel vermoeden als effectief geweld en misbruik. We hebben kennisgenomen van de gemaakte analyses van de gegevens, zowel op het vlak van

meldingen, slachtoffer als pleger, en de geformuleerde aanbevelingen voor verbetering.

Voor de burger blijven we 1712 naar voren schuiven als telefoonnummer waar hij of zij terecht kan met elke vraag over geweld en misbruik. Hij of zij weet zich daarbij verzekerd van een vraagverheldering, wat moet leiden tot passende informatie en advies, waar mogelijk en nodig aangevuld met een verwijzing naar hulpverlening of justitie.

We onderschrijven het belang van aandacht voor specifieke doelgroepen en thema's, zoals ouderenmishandeling, in de werking van 1712 en de campagnes die gericht zijn op sensibilisering met betrekking tot een bepaalde problematiek en de verdere bekendmaking van 1712. De keuze werd gemaakt om momenteel te focussen op een meer kindvriendelijke 1712. De lopende campagnes zijn dan ook gericht op geweld tegen kinderen en jongeren. VLOCO is lid van de 1712-stuurgroep en werkgroepen en zal de problematiek van de bekendheid van de hulplijn in het kader van ouderenmishandeling op dat overleg verder bespreken. We hebben met VLOCO ook al de afspraak gemaakt om het thema in het najaar opnieuw, samen met de administratie, verder te bespreken om verdere afspraken te maken. We willen meer concreet nagaan op welke manier we 1712 ook voor ouderen meer bekend en toegankelijk kunnen maken en welke acties we kunnen opzetten om mensen te sensibiliseren rond ouderenmishandeling. Die sensibilisering zal ook opgenomen worden in de nieuwe structuren die opgezet zullen worden in de zorgregio's in het kader van de reorganisatie van de eerstelijnszorg in Vlaanderen.

In de aanpak van ouderenmishandeling is het ook belangrijk om te kijken naar de gehele veiligheidsketen, gaande van preventie tot repressie en nazorg. In de kadernota Integrale Veiligheid wordt vorm gegeven aan een horizontaal, integraal veiligheidsbeleid. In de kadernota werd een fiche uitgewerkt rond intrafamiliaal geweld, waarbij aandacht is voor de meest kwetsbare groepen, zoals ouderen. Veruit het grootste aantal oudermishandelingen vindt immers plaats in de familiale sfeer. We onderzoeken hoe we binnen de ketenaanpak, zoals we die verder uitwerken in het kader van intrafamiliaal geweld en kindermishandeling, ook ouderenmishandeling mee in rekening kunnen nemen en zo werk kunnen maken van een geïntegreerd slachtoffer- en daderbeleid inzake ouderenmishandeling. Daarvoor zullen we waarschijnlijk wel wat externe expertise nodig hebben en onderzoek moeten laten doen, om te kijken hoe de constructies die we nu operationeel maken in een korteketenaanpak, ook effectief de adequate antwoorden op deze problematiek zijn. VLOCO plant in samenwerking met de Universiteit Gent een inventarisatie van het aanbod inzake vervolgbegeleiding bij ouderenmishandeling.

In samenspraak met VLOCO gaan we na hoe we ouderensmisbehandeling zijn plaats kunnen geven binnen de lopende beleidsinitiatieven inzake de aanpak van misdrijven tegen personen, zoals onder meer geformuleerd in de kadernota Integrale Veiligheid en het nationaal actieplan gendergerelateerd geweld.

De ongelijke geografische spreiding van de oproepen heeft te maken met de verschillende provinciale organisaties van de interventies na melding en de historische aanwezigheid van VLOCO en het steunpunt ouderensmisbehandeling in de provincie Oost-Vlaanderen. In andere provincies is de interventie vervat in deelwerkingen van de centra algemeen welzijnswerk (CAW) rond partnergeweld of intrafamiliaal geweld. Ook diensten maatschappelijk werk van het ziekenfonds of de OCMW's kunnen dit opnemen. Meldingen uit Brussel zijn zeer minimaal aangezien daar het Brussels Meldpunt Ouderenmis(be)handeling werkzaam is. Het ondersteuningscentrum merkt ook op dat meldingen toenemen uit regio's waar men concrete acties had gevoerd rond dit thema zoals vormingen, voorstellingen van de werking, verspreiding van folders of aanwezigheid op beurzen.

Wanneer mantelzorg door onwetendheid, onkunde, onmacht of overbelasting omslaat in inadequate zorg of verkeerde behandeling, is er sprake van ontspoorde zorg. Dat gebeurt doorgaans niet moedwillig, maar sluipenderwijs. Het vorige week voorgestelde ontwerp Vlaams Mantelzorgplan 'Nabije zorg in een warm Vlaanderen' zet in op het erkennen, waarderen en ondersteunen van mantelzorgers. Voor de laagdrempelige ontsluiting van de beschikbare informatie die mantelzorgers aanbelangt, is de oprichting van een Vlaams centraal punt mantelzorg gepland. Het traject hiervoor starten we dit najaar op. De opzet van het geïntegreerd breed onthaal is het ontwikkelen van één lokaal aanspreekpunt en laagdrempelige toegang tot de informatie en geschikte ondersteuning voor alle welzijnsvragen, inbegrepen die van de mantelzorgers.

Dit wordt momenteel projectmatig uitgebouwd, samen met de diensten maatschappelijk werk van de mutualiteiten, OCMW's en CAW's. Een oproep is hiervoor gefinaliseerd. Negentien projecten hebben zich kandidaat gesteld en worden momenteel geëvalueerd. De projecten starten in september. De doelstelling is dat men naar de burgers toe werkt. Het zelf opzoeken van burgers binnen deze projecten is belangrijk voor een groot bereik, zeker naar de meest kwetsbaren.

Naast het verbeteren van de algemene informatievoorziening en de toegang tot advies en begeleiding zetten we ter ondersteuning van de draagkracht in op actief zorgzame buurten en op de groei van de reguliere thuiszorg. Voorbeelden hiervan zijn de projecten 'Welzijn' en 'Stad en Dorp' van Samenlevingsopbouw Vlaanderen, de Zorgproeftuin ONLINE buurten, de erkenningskalender voor woongelegenheden in de centra voor kortverblijf of het groeipad gezinszorg.

Het samenbrengen van lotgenoten, bijvoorbeeld in praatcafés dementie of ontmoetingsmomenten voor familieleden van mensen met psychiatrische problemen georganiseerd door Similes, helpt mantelzorgers om de situatie gemakkelijker te begrijpen en er beter mee om te gaan.

Psycho-educatie leert mantelzorgers en familieleden omgaan met ziekte, achteruitgang, psychische problemen of probleemgedrag en de impact hiervan. Een goed voorbeeld hiervan is het pakket 'Dementie en nu', ontwikkeld door de Alzheimer Liga Vlaanderen en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Dat pakket is ook online beschikbaar.

Het meldpunt 1712 en de bijhorende geplande sensibilisering is ook binnen deze context van belang. VLOCO heeft een risicotaxatie-instrument ontwikkeld voor hulpverleners. Dat instrument meet het risico op ouderenmishandeling. Het instrument is een korte en praktijkgerichte checklist die gebaseerd is op gekende signalen en risicofactoren van ouderenmishandeling. Er wordt rekening gehouden met signalen en risicofactoren die opgemerkt worden bij het slachtoffer, de pleger of de omgeving. Het instrument geeft een indicatie dat er in een gezin belastende factoren aanwezig zijn of zich zouden kunnen ontwikkelen. Indien er sprake is van ouderenmishandeling kan het instrument de hulpverlener helpen dit vlugger te detecteren en kan het in geval van twijfel een bevestiging van het vermoeden betekenen. VLOCO heeft hierover vorming opgezet en heeft een gebruiksvriendelijke onlineapplicatie ter beschikking.

We willen echt inzetten op de goede samenwerking tussen de mantelzorger en de professionele zorg. Dat kan natuurlijk door de mantelzorger te erkennen als een volwaardige partner enerzijds, maar ook door oog te hebben voor de zorgnoden van de mantelzorgers anderzijds. Overleg met onderwijs en de gezondheidsactoren wordt opgezet om dit onderwerp op te nemen in opleiding en vormingsprogramma's en de mantelzorger zijn plaats te geven in het zorg- en ondersteuningsplan.

De definitie van wat onder ouderenmishandeling wordt gevat, is zeer breed omschreven. Het omvat diverse aspecten, zoals die van de fysieke en psychische

integriteit, de rechten van de bewoner, het vermijden van financiële en materiële misbruiken. Die aspecten worden via de bestaande erkenningsnormen voor de woonzorgcentra en de serviceflats en groepen van assistentiewoningen gereguleerd. De naleving van de regelgeving omtrent de erkenningsvoorwaarden voor woonzorgcentra wordt gecontroleerd door de Zorginspectie.

De woonzorgcentra en serviceflats of groepen van assistentiewoningen zijn eveneens onderworpen aan het Kwaliteitsdecreet van 2003, alsook aan de sectorale minimale kwaliteitseisen. De minimale kwaliteitseisen situeren zich op het vlak van het respect voor privacy, waardigheid, autonomie, inspraak, keuzevrijheid, integratie, geborgenheid, klachtenrecht, informatie en rechten van de bewoner. Die minimale kwaliteitseisen maken eveneens onderdeel uit van de zorginspecties. Elke woonzorgvoorziening is verplicht een aantal minimale procedures aantoonbaar te maken aan de Zorginspectie, zoals de klachtenprocedure, de procedure met betrekking tot fixatie of het voorkomen van vallen.

Via het Vlaamse indicatorenproject dat in 2013 in alle Vlaamse woonzorgcentra startte en nog steeds verder wordt uitgerold, worden tevens een aantal indicatoren in de woonzorgcentra gemeten die belangrijk zijn in het kader van kwaliteitsvolle zorg en de opvolging ervan. Met betrekking tot de objectieve indicatoren denk ik bijvoorbeeld aan de indicatoren decubitus, valincidenten, medicijnincidenten en fysieke vrijheidsbeperking. Met betrekking tot de subjectieve indicatoren denk ik aan de items over veiligheid – bijvoorbeeld: wanneer ik onmiddellijk hulp nodig heb, kan ik die krijgen; ik voel mij veilig wanneer ik alleen ben –, welbevinden – ik krijg hier de zorg en dienstverlening die ik nodig heb –, respect en de reacties van het personeel bij vragen.

Zoals bekend, kunnen klachten of meldingen over onheuse bejegening steeds worden gemeld bij de Woonzorglijn, die dan eventueel informatie kan geven over waar men terecht kan of die de Zorginspectie inschakelt om de melding of klacht van naderbij te gaan onderzoeken. Bij vaststelling van ondermaatse zorg probeert het Agentschap voor Zorg en Gezondheid de voorziening bij te sturen via remediëringsplannen. Indien er geen verbetering wordt vastgesteld, wordt een negatieve procedure opgestart.

Het streven naar kwaliteitsverhoging van het leven en wonen in ouderenvoorzieningen heeft immers onherroepelijk tot gevolg dat effectief moet worden opgetreden tegen voorzieningen die volharden in ernstige tekorten. Dergelijke procedures, die gelukkig slechts sporadisch moeten worden opgestart, verlopen in nauwe samenwerking tussen de agentschappen Zorg en Gezondheid en Zorginspectie. Ook het lokale bestuur wordt tijdig en vooraf van de voorgenomen sluiting op de hoogte gesteld zodat maatregelen met het oog op de continuïteit van zorg kunnen worden genomen.

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid en genuanceerd antwoord. We kunnen vaststellen dat er heel wat instrumenten en mogelijkheden voorhanden zijn.

Wat mij wel stoort, is dat we heel erg uitgaan van het eigen initiatief van het slachtoffer of de direct betrokken personen. Uit de ervaring van mijn vroegere praktijk weet ik dat de schaamte die daarrond heerst en het taboe bij de betrokkenen zeer groot is. Mensen zullen dat zelden uit eigen beweging melden, en al zeker de daders niet.

We hebben een parallelle discussie gevoerd bij het melden van verontrustende situaties bij de jeugd. We moeten de instrumenten voor risicometing zoveel mogelijk integreren in de pakketten voor huisdokters, die eigenlijk familiedokters

zijn en vaak verschillende personen in zo'n gezin jarenlang observeren. Zij weten bijvoorbeeld van financiële problemen of van een verslavingsproblematiek en staan vaak in het middelpunt van soms conflicterende belangen tussen cliënten.

Mijn voorstel is om het rijk aanbod dat er is, zoveel mogelijk gebruiksvriendelijk te maken en te integreren in al bestaande tools. We moeten er niet van uitgaan dat extra webtools zullen worden geraadpleegd. Voor veel mensen betekent dat altijd nog een extra stap. Mijn pleidooi is zeker geen kritiek, maar eerder een aanmoediging om zaken te faciliteren.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord met betrekking tot activiteiten in welzijn. VLOCO levert effectief goed werk. Niemand betwist dat. Afgelopen woensdag, woensdag 15 juni 2016, was het Internationale Dag tegen Oudermis(be)handeling. Er is duidelijk nog heel veel nood aan sensibilisering en het wegnemen van schaamte.

Minister, de cijfers tonen aan dat we toch nog een maatschappelijk probleem hebben. U hebt het deels aangehaald: het kan gaan over lichamelijke mis(be)-handeling, psychische mis(be)handeling, financieel en materieel misbruik, seksueel geweld, verwaarlozing, schending van de rechten, bijvoorbeeld het recht op privacy. Minister, op elk van die terreinen is er bijkomende actie nodig en moeten we werkzaam zijn.

Ik ben het met de heer Persyn eens dat we niet te veel mogen uitgaan van de actieve rol die het slachtoffer altijd zelf moet opnemen.

Minister, ik heb in mijn vraag verwezen naar het steunpunt in Oost-Vlaanderen. U hebt in uw antwoord zelf verwezen naar het meldpunt in Brussel. Het blijkt dat de steun- en meldpunten goed werken. Zeker in Oost-Vlaanderen is er een case-management waardoor er veel beter kan worden gewerkt dan in de andere provincies. Overweegt u om het steunpunt zoals in Oost-Vlaanderen uit te breiden naar de andere provincies, wat goed zou zijn in de strijd tegen oudermis(be)handeling?

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Collega's, ik had vooral de beleidsaanbevelingen op de laatste pagina van het verslag gelezen. Als ik het antwoord van de minister hoor, zijn ze als het ware allemaal al opgenomen. Verdere sensibilisering zal altijd noodzakelijk zijn; daarin volg ik de collega's. De ouderen bevinden zich in een situatie van afhankelijkheid. Hij is afhankelijk van de mantelzorger of de hulpverlener om een goed leven te hebben. Mis(be)handeling zal, generatie na generatie, steeds om de hoek loeren en dus zal sensibilisering nodig blijven.

Minister, VLOCO schoof als een van de aanbevelingen sensibilisering van politio-nale en gerechtelijke diensten naar voren. Weet u hoeveel gerechtelijke proce-dures werden opgestart na het contacteren van de hulplijn 1712?

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Collega's, uit eerder onderzoek weten we dat veel van die plegers mantelzorgers zijn. Vaak zijn het dochters of schoondochters omdat zij de mantelzorg op zich nemen of moeten nemen. Het is wel een uitdaging om iets te doen aan die overbelasting. Hiermee wordt nog maar eens aangetoond dat een goede omkadering van mantelzorg noodzakelijk is. We moeten zowel kijken naar het welzijn van de verzorgende als naar het welzijn van de mantelzorger.

We moeten ook bijzonder attent zijn voor de mishandeling van dementerenden in woonzorgcentra. Ze kunnen natuurlijk niet zeggen wat hun overkomt. Het is volgens mij een uiterst kwetsbare groep waar we zeker attent voor moeten zijn.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Wij hebben geen kennis van het aantal gerechtelijke opvolgingen van meldingen bij 1712 om de eenvoudige reden dat het vaak anonieme meldingen zijn. Wij kunnen niet checken wat de mensen die bellen, ermee doen. De laagdrempeligheid is natuurlijk ook de essentie van 1712. Mensen vertrouwen erop dat 1712 geen initiatieven neemt, tenzij in zeer acute en wel omschreven situaties. Er bestaan bij 1712 afspraken over wanneer zij een initiatief nemen, maar wij kunnen dus niet nagaan welke opvolging er wordt gegeven.

Oost-Vlaanderen heeft de expertise van een steunpunt. Het is eigenlijk de bedoeling dat die vandaaruit wordt verdeeld over de andere provincies. We gaan niet in alle provincies steunpunten oprichten. Integendeel, we proberen het aantal steunpunten te beperken omdat het niet de juiste manier is om een draagvlak te krijgen voor iets wat maatschappelijk breed geïntegreerd zou moeten zijn. Zij moeten die zaken helpen uitrollen. Zij hebben een aanbod van vorming. Het is de bedoeling dat VLOCO daarmee in andere provincies actief kan worden en dat de CAW's die daar wel een opdracht rond hebben, er ook op worden aangesproken. We hebben met hen ook onderzocht hoe we er een nieuwe impuls aan kunnen geven omdat we merken dat waar er een aanbod is, het zijn effect ook niet mist. De vraag is dus hoe we het breder onder de aandacht kunnen brengen.

1712 heeft een kleine traditie opgebouwd om elk jaar een thematische campagne te organiseren voor een bepaalde doelgroep. VLOCO maakt deel uit van het begeleidingscomité van 1712. We hebben afgesproken om na te gaan wat mogelijk is voor een grotere sensibiliseringscampagne.

Hetzelfde geldt voor de vraag over politie en parket. Er zijn een aantal vehikels die operationeel worden rond de korteketenaanpak om risico's van kwetsbaarheid te herkennen waar de integriteit van mensen in het gedrang komt. Het eerste wat we moeten doen, is nagaan of de expertise van oudermishandeling er voldoende kan worden ingebracht. We gaan er geen apart kader voor ontwikkelen omdat het gewoon zijn doel gaat voorbijschieten. We moeten wel nagaan of dat wat men strafrechtelijk kan kwalificeren als oudermishandeling – zo hebben we ook de oefening gemaakt voor kindermishandeling –, voldoende aanwezig is in de kadernota Integrale Veiligheid, in het nationaal actieplan gendergerelateerd geweld, in het Family Justice Center. Zit het er voldoende in? Moeten we politie en justitie ook rond dat aspect sensibiliseren omdat het ook in de korteketenaanpak een plaats moet kunnen krijgen? We waren het er met de mensen van VLOCO over eens dat dat de meest aangewezen aanpak is.

Ik ben het eens met wat de heer Persyn zegt. Hoe kan men ervoor zorgen dat in de unieke positie van de huisarts ook dit aspect wordt opgenomen zonder het te laten vertalen in een apart circuit want dat zal zijn doel voorbijschieten? Als we de actoren in de eerstelijns willen versterken, welke elementen moeten we dan meenemen? Naar mijn aanvoelen, zal het toch ook van de ICT en de digitale ondersteuning een en ander vragen. Het systeem zal op een intelligente manier een aantal zaken moeten oproepen bij diegene die als huisarts een aantal vragen stelt en vragen beantwoord krijgt.

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Minister, u hebt mijn slotreplik al ondervangen. Ik wou inderdaad wijzen op het voordeel dat ICT-ondersteuning kan hebben zoals bijvoorbeeld een elektronisch patiëntenschriftje voor de verschillende zorgverleners

waarbij we met alarmsignalen moeten werken. Een gewaarschuwd mens is er twee waard. Dat geldt ook voor de thuisverpleegkundige, voor de mensen van gezinszorg en zelfs voor de poetshulp. Het zijn mensen die vaak uren in het gezin of in de zorgsituatie aanwezig zijn en heel dicht bij de mensen staan, vaak dichter dan de huisarts.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): De integrale zorgbenadering vormt geen probleem. Ik onthoud voornamelijk uw bevestiging, minister, dat het steunpunt Oost-Vlaanderen expertise heeft. We moeten op zoek naar impulsen om die expertise uit te rollen over het Vlaamse landsgedeelte. Door de expertise is er een betere werking in Oost-Vlaanderen dan in de rest van Vlaanderen. Ik hoop dat we dat kunnen spreiden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.